

Groene OK streeft naar CO₂-neutrale zorg

“Zorgprofessionals willen zorg duurzamer maken”

Wie denkt aan milieuvervuiling, denkt niet meteen aan de zorg. Toch is de sector onder meer door het hoge energiegebruik verantwoordelijk voor 8 procent van de Nederlandse CO₂-uitstoot. Ook op andere gebieden kan de zorg veel duurzaamheidswinst boeken. Het Landelijk Netwerk de Groene OK is een van de initiatieven die zich hiervoor inzet.

Tekst Noël Houben

Beeld Things to Make and Do

De Groene OK startte in september 2020 en is een samenwerkingsverband van vijftien wetenschappelijke en beroepsverenigingen. Samen willen ze de zorg op en rond de operatiekamer (OK) duurzamer maken. Een CO₂-neutrale zorg is het uiteindelijke doel. Een sector die mensen beter wil maken zou immers niet moeten bijdragen aan een ongezonde leefomgeving.

Binnen de Groene OK hebben uiteenlopende ‘snijdende’ specialismen de handen ineengeslagen: van orthopeden tot gynaecologen en van plastisch chirurgen tot urologen. Maar ook vertegenwoordigers van andere specialismen die actief zijn in de operatiekamers doen mee. Bijvoorbeeld anesthesiologen, operatieassistenten en recovery verpleegkundigen. Meteen bij de oprichting sloot de Groene OK zich aan bij de Green Deal Duurzame Zorg. Binnen de Green Deal

hebben tweehonderd zorgpartijen zich gecommitteerd aan het halveren van de CO₂-uitstoot in 2030, circulair en maatschappelijk verantwoord inkopen, minder medicijnresten in het water en een gezondere omgeving voor zorgpersoneel en patiënten.

Ook financiële voordelen

De betrokkenen bij de Groene OK werken binnen werkgroepen aan vijf thema’s: anesthesiedampen en medicijnresten, circulair gebruik van het instrumentarium,

plastic afval, energie en een Landelijke richtlijn duurzaamheid. Door het delen van goede voorbeelden wil de Groene OK chirurgische teams laten zien dat milieuvriendelijker opereren mogelijk is, zonder concessies te doen aan de patiëntveiligheid. De eerste resultaten zijn er al, vertelt Frank Willem Jansen. De gynaecoloog en hoogleraar aan het Leidse LUMC en de TU Delft is een van de initiatiefnemers van de Groene OK. “Onderzoek heeft bijvoorbeeld laten zien dat anesthesiologen in plaats van

Goede zorg is duurzame zorg

Ook het Zorginstituut zet zich in voor vergroening van de zorg. “In 2018 ondertekenden we de Green Deal Duurzame Zorg”, vertelt adviseur Pauline de Heer. “We beloofden toen onder meer om de duurzaamheid van de zorg als geheel te bevorderen. We leveren zelf natuurlijk geen zorg. Maar we kunnen de makers van richtlijnen en standaarden bijvoorbeeld wel helpen om hierin duurzaamheidsaspecten te verwerken; goede zorg is immers ook duurzame zorg.”

Een belangrijke stap was de publicatie van het nieuwe Toetsingskader op 1 juli 2021 (zie ook het bericht op pagina 4). Dit document beschrijft de eisen waaraan standaarden, richtlijnen en meetinstrumenten moeten voldoen voor opname in het Register van het Zorginstituut. “Daarbij vragen we voor het eerst ook aandacht voor de impact op het milieu. Het is trouwens niet de insteek om een kwaliteitsstandaard af te keuren

omdat deze niet duurzaam genoeg is”, benadrukt De Heer. “Stimuleren om na te denken hoe het duurzamer kan, is het doel.”

Tegelijk met het Toetsingskader bracht het Zorginstituut de *Handreiking doelmatigheid en duurzaamheid in kwaliteitsstandaarden* uit. Deze bevat tips en inspirerende voorbeelden hoe de zorg duurzamer kan. Maar bijvoorbeeld ook zuiniger en minder ingrijpend op het dagelijks leven van cliënten, mantelzorgers en zorgverleners.

Een ander initiatief van het Zorginstituut en enkele experts is een data-analyse over de milieu-impact van verschillende soorten longmedicijnen. In de langdurige zorg financierde het Zorginstituut een onderzoek naar de invoering van duurzaam voedselbeleid. “De milieu-impact van de zorg is groot”, geeft De Heer de urgentie aan. “Initiatieven als de Groene OK laten gelukkig zien dat betrokkenen dit inzien én dat er veel kan worden bereikt.”

“De Groene OK is een inspirerend voorbeeld voor duurzaamheidsinitiatieven elders in de zorg. Zodat niet iedereen zelf het wiel hoeft uit te vinden”

narcosegas vaak beter een verdovingsmiddel via een infuus kunnen toedienen. Voor de patiënt maakt dit niet uit. Maar voor het milieu des te meer. Eén flesje van 240 ml van narcosegas Sevofluraan is namelijk net zo vervuilend als 350 kilometer rijden met een benzineauto. De werkgroep Circulair gebruik instrumentarium heeft twaalf praktische tips opgesteld om hergebruik te bevorderen en verspilling tegen te gaan. Dat levert niet alleen milieuwinst op, maar heeft ook financiële voordelen. Het Radboudumc verwacht bijvoorbeeld een jaarlijkse kostenbesparing van 200.000 euro door de inzet van herbruikbare bloeddrukbanden in plaats van wegwerpbanden. Die financiële voordelen van duurzamer werken zijn er wel vaker. Onder meer ook bij onze inspanningen om het hoge energiegebruik op de OK's terug te dringen.”

Vanuit het perspectief van het Zorginstituut is de Landelijke richtlijn duurzaamheid inte-

ressant. Dit is een praktische leidraad die de bij de Groene OK aangesloten specialismen vanaf 2022 moet helpen om een duurzaamheidsparagraaf toe te voegen aan hun richtlijnen. “Zodat er straks in een richtlijn van snijdende specialisten staat dat bij een bepaalde ingreep een herbruikbare tang moet worden ingezet in plaats van een wegwerpbaar”, geeft Jansen als voorbeeld.

Metten is weten

Vanuit de Groene OK is verder een Groene Barometer in de maak. Hiermee kunnen ziekenhuizen elkaar straks onderling vergelijken op duurzaamheidsgebied. Scoort een ziekenhuis met een vergelijkbare omvang en karakter beter in deze benchmark dan het jouwe? Dan kun je wellicht iets leren van dit ziekenhuis, is het idee. ‘Meten is weten’ is sowieso een belangrijk principe binnen het landelijke netwerk. Daarvoor put het samenwerkingsverband niet alleen uit het

wetenschappelijke potentieel van de academische ziekenhuizen. Ook de TU Delft en het Kennisinstituut van de Federatie Medisch Specialisten zijn betrokken bij de Groene OK.

Duurzaamheid leeft in de ziekenhuizen, merkt Jansen. “Veel zorgprofessionals willen ermee aan de slag. Ze weten vaak alleen niet waar ze moeten beginnen. En als er ergens een veelbelovend initiatief ontstaat, is het de vraag hoe dit verder te brengen. Om deze redenen is de Groene OK opgezet. Wij kunnen initiatieven met elkaar verbinden en samen een vuist maken richting de industrie en de raden van bestuur van ziekenhuizen. Tegelijkertijd wil de Groene OK als inspirerend voorbeeld dienen voor initiatieven elders in de zorg. Zodat niet iedereen zelf het wiel hoeft uit te vinden. Met resultaat. Er is nu bijvoorbeeld ook het initiatief voor een Groene Intensive Care.” Doorpakken is het devies bij de Groene OK, stelt Jansen. “Binnen vijf jaar willen we onszelf overbodig hebben gemaakt.” ●

Meer over de Groene OK staat op www.degroeneok.nl.